

**Fragmenty Raportu z przeprowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska
ogólnokrajowego cyklu kontrolnego podmiotów prowadzących działalność w zakresie
zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
z wyłączeniem składowisk odpadów**

Inspekcja Ochrony Środowiska przeprowadziła cykl kontroli dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gmin w okresie luty – maj 2007r. Kontrolą objęto 3% gmin w Polsce oraz działające na ich terenie podmioty zajmujące się gospodarką odpadami komunalnymi, w tym 133 firmy odbierające odpady komunalne, 35 gminnych jednostek organizacyjnych oraz 35 podmiotów prowadzących działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych, z wyłączeniem składowisk odpadów.

Wyniki kontroli w porównaniu do cyklu przeprowadzonego w 2005 roku nie wykazały znaczącej poprawy. Nadal sytuacja w gospodarce odpadami komunalnymi nie jest zadowolająca.

W ramach prowadzonego cyklu kontrolą objęto:

- 73 gminy,
- 133 podmioty prowadzące działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych,
- 35 gminnych jednostek organizacyjnych,
- 35 podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania lub odzysku odpadów.

Ustalenia dokonane na podstawie informacji zebranych od 73 gmin wykazały, że:

- gminny plan gospodarowania odpadami posiada 68 gmin, (nastąpił wzrost liczby gmin w stosunku do roku 2005, kiedy odnotowano ich 57),
- regulamin utrzymania czystości i porządku uchwalono w 68 gminach (nastąpił wzrost tej liczby w stosunku do roku 2005, kiedy szczegółowe zasady utrzymania porządku i czystości w gminach uchwalone były w 60 gminach),
- prowadzenie ewidencji umów na odbieranie odpadów wprowadziło 69 gmin, (obowiązek ten nie występował w 2005r.),

- 61 gminy deklarowały sprawowanie nadzoru nad właścicielami nieruchomości w zakresie utrzymania czystości i porządku (nastąpił spadek liczby gmin w stosunku do roku 2005, kiedy odnotowano ich 67),
- żadna z gmin na podstawie referendum nie przejęła obowiązków od właścicieli nieruchomości (bez zmian w odniesieniu do roku 2005),
- w 66 gminach uchwalono i podano do publicznej wiadomości wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych (nastąpił wzrost liczby gmin w stosunku do roku 2005, kiedy odnotowano ich 54),
- nadzór nad podmiotami świadczącymi ww. usługi sprawowany jest w 13 gminach (nastąpił spadek liczby gmin w stosunku do roku 2005, kiedy odnotowano ich 21),
- problem „dzikich” wysypisk występuje w 39 gminach (nastąpił spadek liczby gmin w stosunku do roku 2005, kiedy odnotowano ich 41).

Ustalenia dokonane na podstawie kontroli 133 podmiotów zajmujących się odbieraniem odpadów komunalnych wykazały, iż:

- w 70 jednostkach stan formalno-prawny nie budził zastrzeżeń, przy czym do zastrzeżeń zaliczono również legitymowanie się decyzją na odbieranie odpadów wydaną przed zmianą ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- 91 podmiotów postępowało zgodnie z posiadanymi decyzjami,
- 70 kontrolowanych przedsiębiorstw prowadziło ewidencję prawidłowo.

Uchybienia stwierdzone u tej grupy podmiotów dotyczyły:

- wywożenia odpadów na składowiska lub do odbiorców innych niż określony w decyzji,
- przekazywania odpadów podmiotom do tego nieuprawnionym,
- magazynowania w miejscu innym niż wyznaczone decyzją, a także magazynowania na nieutwardzonym podłożu,
- nie zbierania niektórych grup odpadów w ramach zbierania selektywnego np. sprzętu elektrycznego,

- nieprawidłowości w prowadzeniu ewidencji: braku kart ewidencji lub przekazania odpadów, prowadzenia ewidencji w m³ a nie w Mg, prowadzenia ewidencji na drukach niezgodnych z wzorem zamieszczonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska, lub jej braku,
- brak zbiorczych zestawień danych lub błędy w ich wypełnianiu,
- nie przekazywanie do gmin informacji o ilościach odpadów odebranych na terenie gmin oraz o zawartych i wygasłych decyzjach na odbieranie odpadów.

Ustalenia dokonane na podstawie kontroli 35 gminnych jednostek organizacyjnych wykazały, iż:

- w odniesieniu do 28 z nich nie było uwag w zakresie spełniania warunków wymaganych przy udzielaniu zezwoleń na odbiór odpadów komunalnych,
- 31 podmiotów posiadało decyzje dotyczące gospodarowania odpadami,
- ewidencja była prowadzona w sposób prawidłowy w 16 jednostkach.

Uchybienia stwierdzone u tej grupy podmiotów dotyczyły:

- nieprawidłowości w prowadzeniu ewidencji: braku kart ewidencji lub przekazania odpadów, prowadzenia ewidencji w m³ a nie w Mg, prowadzenia ewidencji na drukach niezgodnych ze wzorem zamieszczonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska,
- nie przekazywanie do gmin informacji o ilościach odpadów odebranych na terenie gmin oraz o zawartych i wygasłych umowach na odbieranie odpadów, przekazywania po terminie lub błędów w sporządzanych informacjach.

Ustalenia dokonane na podstawie kontroli 35 podmiotów prowadzących procesy zbierania lub odzysku wykazały, iż:

- 28 podmiotów posiadało uregulowany stan formalno prawny,
- 25 podmiotów postępowało zgodnie z posiadanymi decyzjami,
- ewidencja była prowadzona w sposób prawidłowy u 20 podmiotów.

Uchybienia stwierdzone u tej grupy podmiotów dotyczyły:

- nieprawidłowości w prowadzeniu ewidencji: braku kart ewidencji lub przekazania odpadów, prowadzenia ewidencji w m³ a nie w Mg, prowadzenia

ewidencji na drukach niezgodnych ze wzorem zamieszczonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska,

- braku lub błędów w zbiorczych zestawieniu danych,
- braku decyzji na zbieranie lub odzysk.

Wyniki kontroli w 2007 roku, w porównaniu z rokiem 2005, wykazały znaczną dynamikę rynku, nastąpiły liczne zmiany firm zajmujących się odbieraniem odpadów. Stąd, o ile porównanie odnośnie zagadnień związanych z gminami można było przeprowadzić, o tyle porównanie w odniesieniu do podmiotów trzeba było ograniczyć tylko do powtórnie kontrolowanych. W wyniku tego, w stosunku do nowych podmiotów, kontrola musiała zawierać istotny element dydaktyczny.

Z porównania dokonanego w grupie powtórnie kontrolowanych podmiotów, wzrost liczby jednostek, gdzie nastąpiła poprawa w stosunku do kontroli w 2005 roku, odnotowano tylko w przypadku podmiotów „komercyjnych”.

Znaczna grupa kontrolowanych podmiotów powtórnie wymagała zastosowania działań pokontrolnych. Najliczniej odnotowane uchybienia dotyczyły obowiązków wynikających z art. 9a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, tj. przekazywania do gmin danych o umowach na odbieranie odpadów oraz o ilościach odpadów zebranych z terenu gminy. Wytlumaczeniem tego wielokrotnie powtarzającego się uchybienia może być nieznanostwo wprowadzonego przepisu. Natomiast drugim często powtarzającym się błędem były uchybienia w odniesieniu do prowadzonej ewidencji oraz zbiorczych zestawień danych. Mimo że obowiązek ten jest od dawna ujęty przepisami ustawy o odpadach, nadal kontrole stwierdzają brak prowadzenia ewidencji lub popełnianie w niej błędów.

W czasie kontroli wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska nie zaobserwowały istotnego postępu w sferze gospodarki odpadami komunalnymi w porównaniu do ustaleń kontroli w tym temacie, przeprowadzonych w ramach cyklu kontrolnego w 2005r. Nadal głównym sposobem zagospodarowania odpadów komunalnych jest ich składowanie na składowiskach odpadów. Na obszarach skontrolowanych gmin system selektywnego zbierania odpadów dopiero się rozwija. W selektywnym zbieraniu odpadów wyodrębnia się niewielką część wagową całego strumienia odpadów komunalnych, głównie papieru i tektury, tworzyw sztucznych i szkła – o charakterze opakowaniowym. Problem stanowi zbieranie odpadów wielkogabarytowych i remontowych. Procesom przekształcania biologicznego nie są poddawane odpady ulegające biodegradacji w ramach selektywnego

zbierania – zbieranie takie w ogóle nie jest prowadzone. Natomiast brak jest informacji nt. kompostowania frakcji biodegradowalnych na obszarach wiejskich – w przydomowych kompostownikach. Ze strumienia odpadów komunalnych w zasadzie nie są wydzielane frakcje niebezpieczne (za wyjątkiem zużytych baterii).

Większy nacisk należałoby położyć na edukację ekologiczną miejscowych społeczności w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi (a także ogólnie w zakresie ochrony środowiska). Pomimo podejmowanych przez gminy działań w tym zakresie, świadomość ekologiczna mieszkańców (zwłaszcza dorosłych), a także właścicieli lub osób kierujących firmami, w dalszym ciągu jest niezadowalająca. Wg oceny podmiotów odbierających odpady komunalne mieszkańcy w większości nie przestrzegają zasad selektywnego zbierania odpadów (np. wrzucanie niesegregowanych odpadów komunalnych do pojemników na wysegregowane frakcje, gruzu do pojemników z odpadami komunalnymi, tworzyw sztucznych do makulatury itp.).

Dodatkowo istnieje problem zbytu wysegregowanych odpadów. Według uzyskanych przez wioś informacji, ceny surowców wtórnych w ostatnim okresie uległy radykalnemu obniżeniu, co skutkuje nieopłacalnością prowadzenia procesu segregacji odpadów.

Brak w dalszym ciągu należytego nadzoru organów gmin nad realizacją obowiązków w zakresie zbierania i pozbywania się odpadów komunalnych przez właścicieli nieruchomości oraz kontroli przedsiębiorców w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem. Brak jest kontroli nad odpadami umieszczanymi w pojemnikach. W wielu wypadkach do odpadów komunalnych trafiają nie tylko odpady niebezpieczne pochodzące z gospodarstw domowych, ale także z małych firm. Odpady opakowaniowe powstające w placówkach handlowych i punktach gastronomicznych nie są zbierane w sposób selektywny, lecz mieszane z odpadami komunalnymi.

Ogólnie stan gospodarki odpadami komunalnymi w Polsce, w oparciu o ustalenia cyklu kontrolnego, należy uznać nadal za nie w pełni zadowalający. Podstawowym problemem pozostaje brak instalacji do odzysku odpadów komunalnych.

WNIOSKI

W oparciu o analizę wyników cyklu kontrolnego wydaje się konieczne podjęcie pilnej realizacji następujących zadań:

przez gminy w zakresie:

- wzmocnienia nadzoru nad podmiotami prowadzącymi odbieranie odpadów komunalnych, m.in. w celu lepszego rozpoznania odnośnie ilości odpadów komunalnych wytworzonych w gminie, poprzez częstsze kontrole,
- wzmocnienia nadzoru nad przestrzeganiem ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach przez mieszkańców, w tym zwiększenie liczby kontroli z wykorzystaniem możliwości działań zapisanych w ww. ustawie, m.in. zorganizowania odbierania odpadów komunalnych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów,
- skutecznego wdrażania selektywnego zbierania odpadów, w tym m.in. odpadów opakowaniowych i ulegających biodegradacji,
- budowy instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych (ze względu na koszty inwestycji konieczne jest tworzenie związków celowych gmin, które realizowałyby kompleksową gospodarkę odpadami komunalnymi). Jednocześnie należy podkreślić, iż zgodnie z Krajowym planem gospodarki odpadami 2010 przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 29 grudnia 2006r. (Uchwała Nr 233, M.P. Nr 90, poz. 946), zakłady zagospodarowania odpadów na obszarach zamieszkałych przez minimum 150 tys. mieszkańców powinny zapewnić co najmniej następujący zakres usług:
  - mechaniczno-biologiczne lub termiczne przekształcanie zmieszanych odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni,
  - składowanie przetworzonych zmieszanych odpadów komunalnych,
  - kompostowanie odpadów zielonych,
  - sortowanie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie (opcjonalnie),
  - demontaż odpadów wielkogabarytowych (opcjonalnie),
  - przetwarzanie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (opcjonalnie).

Należy podkreślić, iż nie jest wskazana budowa sortowni zmieszanych odpadów komunalnych, lecz budowa sortowni poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie, ze względu na to, że wyodrębnione frakcje pochodzące ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych dają niewielkie możliwości ich dalszego zagospodarowania;

przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w zakresie:

- wystąpienia do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z propozycją zmiany prawa dla skutecznego motywowania gmin do realizacji zadań ustawowych;
- przekazania raportu marszałkom.

przez władze województwa w zakresie:

- udzielenia pomocy finansowej dla gmin na realizację zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi; głównym priorytetem w zakresie wykorzystania środków unijnych i środków Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej powinna być gospodarka odpadami komunalnymi.